



ترجمه

مبارزه با کرونا به کمک فرهنگ مردم^۱

ژیشنترول بیعود^۲

ترجمه: آبتین جاوید^۳

گویا چیزی فراتر از فرهنگ عامه و آداب و رسوم برای مبارزه با کرونا وجود ندارد. به هر روی، در عصر حاضر، یکی از گونه‌های هنر مغولی به نام خورین/اولگر^۴ را می‌توان به‌عنوان پیشانی تلاش‌های سلامت عمومی در نظر گرفت. از اواخر ژانویه سال ۲۰۲۱ میلادی، ۷۰ داستانگوی کمانچه نواز مغولی در یک حساب کاربری مردمی در رسانه اجتماعی چینی - ویچت - به نام خورین/اولگر، تمرکزشان را بر مقابله با شیوع ویروس کرونا گذاشته‌اند و هر آنچه ارائه می‌کنند، پیرامون همین حوزه گردش می‌کند. اما، نقالی با کمانچه [یا نقل موسیقایی با کمانچه] چیست و کمانچه‌نواز چه کسی است؟

در فرهنگ مغولی، نامی‌ترین داستان‌گویان را اغلب به‌عنوان خوورچ^۵ یا کمانچه‌نواز می‌شناسند. آنها در گذشته از طریق کمانچه‌های چهار سیمی که بر دوش خود می‌انداختند، قابل تشخیص بودند. این خنیاگران محلی، اغلب در جایگاه سرگرم‌کننده‌ترین‌ها در میان کولی‌ها قرار داشتند و دار و ندار مخاطبانشان بودند و هستند. برخی از آنها به دعوت افراد به اجراهای خصوصی و دولتی می‌پرداختند و همه رپرتوارهای داستانی خود را می‌خواندند و می‌نواختند. برخی از خوورچ‌ها نیز داستان‌های حماسی بلند را در همراهی با نوای کمانچه‌هایشان بازخوانی می‌کردند.

۱. از مجموعه مقالات انجمن جهانی زبان در حرکت: langua.geonthe.move.com/fight

2. Gegentuul Baioud

۳. دانش‌آموخته تئاتر موزیکال از مالزی و فیلم و تلویزیون از هند. رایانامه: abtinjavid1987@gmail.com

۴. *khuriin ülger*: داستان‌گویی با کمانچه

5. *khurch*

گاهی نقل‌هایشان شاعرانه‌هایی بود که با نثر ترکیب می‌شد و گاهی به جایی می‌رسید که قالب داستانی و فارق از وزن و قافیه به خود می‌گرفت و بار دیگر به یکی از صنایع شعر در می‌آمد و شنونده را در این مسیر با خود و داستان، همراه می‌کرد. آنها نه تنها داستان‌های حماسی شناخته شده مانند گسر و جنگار^۱ را روایت می‌کردند بلکه حماسه‌های خیالی و خودساخته را نیز ارائه می‌دادند.



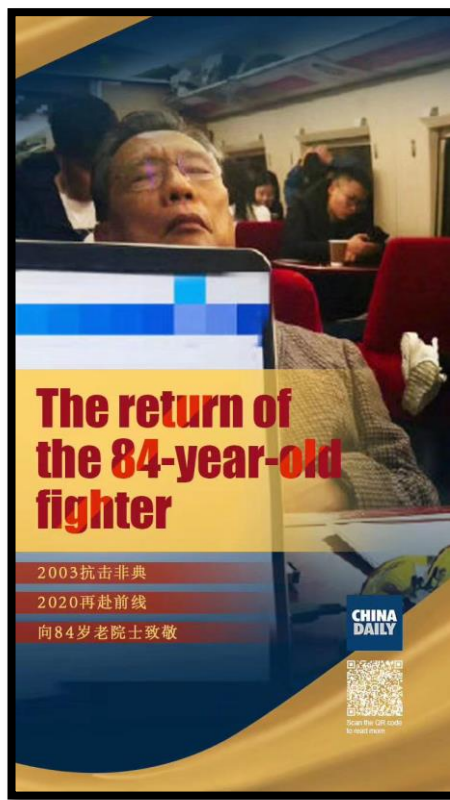
۱. جین گانگ در حال نقل موسیقایی داستانی حماسی درباره رشادت‌های فعالان حوزه سلامت

در مورد حماسه گسر و جنگار باید گفت: این حماسه یکی از نامی‌ترین حماسه‌های شفاهی مغول است که تا امروز از سوی خنیاگران و مردم سینه به سینه حراست شده و همچنان خوانده می‌شود. هرچند در میان کلمیک‌ها، یکی از شاخه‌های مغولی ساکن در روسیه و قزاقستان به ندرت کسی داستان را می‌دانست به لطف همین خنیاگران دوره‌گرد مغولی، در میان دیگر طوایف مغول از روسیه گرفته تا چین، این حماسه بار دیگر منتشر، بازخوانی و بازیابی شد چنان‌که امروز همه آن را می‌دانند. داستان یاد شده بیش از ۲۵ بخش دارد. به راویان این حماسه جنگرچی^۲ نیز می‌گویند.

1. Geser and Jangar
2. Jangarchi

مبارزه با کرونا به کمک فرهنگ مردم ❖ ۱۷۳

بسیاری از موارد اشاره شده درباره راویان، تنها جنبه سرگرمی داشته؛ ضمن اینکه اغلب آنان طنزپرداز، مبلغ دینی و توسعه‌دهنده افکار سیاسی حاکمان وقت نیز بوده‌اند (Hangin, 1988:69-70). این راویان کمانچه‌نواز گاه در مدح و آرزوی خوشبختی دو جوان تازه به هم رسیده و اغلب در جشن‌های ازدواج اثر خود را اجرا می‌کنند همان گونه که در رساله دکترای خویش آورده‌ام.



۲. پوستر طراحی شده از سوی روزنامه صبح چین برای قدردانی از ویروس‌شناس

شهبیر آن کشور پروفیسور ژونگ نانشان Zhong Nanshan

فراتر از آن، طنز انتقادی در جامعه توسعه‌یافته مغولی امروز، ریشه در آیین‌ها و سنت‌های مغولی و پیوندی نهانی با راویان کمانچه‌نواز دارد. حتی امروزه در جامعه و

۱۷۴ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

جهان مدرن، رومیان کمانچه‌نواز مغول همچنان ایده‌پرداز، خلاق و زاینده طرح‌ها و روایات متفاوتی هستند که از دیروزها به ارث برده‌اند. زمانی که اپیدمی کرونا آغاز شد و به اوج خود رسید، استادان کمال یافته از سنت‌های خوورچی خیلی زود دست به کار شدند. نخستین اجرایی که در وبگاه‌های اجتماعی پدیدار شد، اثر جین گانگ بود. نخستین پست را نیز تونگیلائو دیل^۱ منتشر کرد که از همان ابتدا، با استقبال هفتادوپنج هزار نفری رو به رو شد.

مواجه شدن با اقبال عمومی و بازخورد بسترهای اجتماعی مجازی، جین گانگ را بر آن داشت تا قطعه دوم را با محور کرونا بسازد، او قطعه «هاماجین هائیرتای خون آ» - به معنای دوست داشتنی‌ترین مردم - را اجرا کرد. محور این قطعه، بر پاشنه قهرمان‌سالاری بود و برای کادر درمان اجرا شد.

این روایت‌های موسیقایی با کمانچه که در بستر تازه‌ای به خدمت گرفته می‌شوند، درباره ویرانگری‌های جهانی و ویروس کرونا هستند در حالی که ساختارهای رسمی شعر، روش‌های کهن روایت با کمانچه مغولی را همزمان با درج مطالب جدید حفظ می‌کنند و در تعادل نگاه می‌دارند. در این میان، در لابه‌لای واژه‌ها، شعارها و تبلیغات حزب کمونیست چین نیز به طور ناملموس حضور دارند و احساس می‌شوند. برای نمونه، در ترانه دوست داشتنی‌ترین مردم به طور خاص، نام ژونگ نانشان^۳ رهبر گروه فوق متخصصان کمیسیون ملی سلامت چین آورده شده است. برگردان آنچه خواننده می‌شود از این قرار است:

«ژونگ نانشان متخصص محترم

از همراهی و رهنمون‌هایت شنیده‌ام

در این جنگ بدون دود، نگاه خسته‌ات را دیده‌ام»^۴

1. tongliao dail
2. hamagiin hairtai khün
3. zhong Nanshan
4. "the respected expert Zhong Nanshan,
I heard your encouragement and advice,
I saw your tired look in this smokeless war"

مبارزه با کرونا به کمک فرهنگ مردم ❖ ۱۷۵

در اینجا راوی، با به تصویر کشیدن عکس ژونگ نانشان در حال استراحت روی صندلی قطاری به مقصد ووهان، که در بالاتر آورده شده است، حس فداکاری برای کمک به مردم سرزمین خود را در مخاطبانش بیدار می‌کند. این عکس به‌طور گسترده‌ای از سوی کاربران اینترنتی چین مورد ستایش قرار گرفت و داستان‌های قهرمانان و رشادت‌های تاریخی و افسانه‌ای را به وضع کنونی و قربانیان و گروه‌های فداکار صف اول مبارزه با کرونا در سرتاسر چین پیوند داد.^۱ سایر داستان‌های راویان کمانچه‌نواز نیز در مورد بیماری کرونا به‌طور مشابه منتقل‌کننده این انگیزه‌اند که؛ ملت چین بر این چالش نیز پیروز خواهد شد؛ همچنین علاوه بر به اشتراک‌گذاری مشاوره‌ها در مورد جلوگیری از شیوع ویروس به زبان روایت، نقش‌های اصلی حزب حاکم چین را نیز ستایش می‌کنند. به این ترتیب، این روایان کمانچه‌نواز مغولی روحیه‌ای دوگانه دارند: از سویی، اطلاعات مربوط به سلامت عمومی را منتقل می‌کنند و از سوی دیگر، خود نیز بخشی از روایتی هستند که در چین جریان دارد.^۲

حقیقت اما این است که، در تمام تاریخ پر فراز و نشیب و ملال آور راویان کمانچه‌نواز مغولی در این مسئله هیچ چیز جدید دیگری نیست. همان‌گونه که هانچین در کتابش درباره راویان کمانچه‌نواز آورده است:

«اینان نه تنها سرگرم‌کننده بلکه توسعه‌دهنده فرهنگ، رسانه مردم کوچ، مبلغ دین و

اندیشه‌های سیاسی هستند.» (Hangin, 1988)

البته قابلیت ایدئولوژیک نقل‌های موسیقایی و کمانچه‌نوازان نباید ما را بر این دارد که به‌عنوان چیزی بیش از سرگرمی، اطلاع‌رسانی و جنبه‌های نوآورانه، به این‌گونه از ارائه هنری یا فرهنگی نگاه کنیم. برای جوامع مغول که در قرنطینه به سر می‌برند، این داستان‌ها منبعی حیاتی برای سرگرمی و کمکی برای تخفیف دردها، دلشوره‌ها و

۱. شاید همین مقدار برانگیختن احساس برای در خانه ماندن و همکاری برای بقای همسایگان و قهرمانان ملی در چین کافی بود تا تحولی در کنترل این بیماری از همه نظر صورت پذیرد - مترجم.

۲. گویی آنها پس از هزاران سال همچنان در میانه مردم و حکومت نقش پرده‌دارانی را بازی می‌کنند که از سویی پیام را می‌رسانند و اسرار دربار می‌دانند، اما نه از آن منتفع می‌شوند و نه از این یکی غنی، اما در لابه‌لای پاسخ به پرسش‌های مردم، پاسخ آنان نیز نهفته است - مترجم.

تنهایی هاست. همان‌گونه که یکی از نظرهای زیر ویدئوی جین گانگ نیز همین مورد را گوشزد می‌کند؛ «فهمش آسان است» یا دیگری که نوشته است: «هنرمندانه به ما می‌گوید ایمنی و سلامت در درجه اول اهمیت دارد و پیشگیری کلید حل مشکل است». این انعطاف‌پذیری و قدرت سازگاری کمانچه‌نوازان مغولی است که تضمین‌کننده حیات آن در طول تاریخ از گذشته تا امروز بوده است. در حال حاضر نیز خطر فراگیری ویروس کرونای جدید تنها زمینه داستان‌های دیگری را درون این شیوه اجرایی ایجاد می‌کند و به شکوه داستان‌ها در درونیات مغولستان امروز، می‌افزاید.

منابع

- دانشنامه آزاد مجازی: ویکی‌پدیا (در تکمیل توضیحات در مورد افسانه جنگار)

- لینک ویدئوی مرتبط با این مقاله:

<https://mp.weixin.qq.com/s/KYXBeFqYwd62ST1mdg6bVQ>

- مقاله ۲۷ فوریه ۲۰۲۰ از انجمن جهانی زبان در حرکت

- هانجین، جان گومبوجاب (۱۹۸۸). فرهنگ مغولی: یک مجموعه معرف از: آداب

ادبیات بیانی (بخش سوم). مطالعات مغولی.